

Vergaderjaar 2022–2023

31 936

Luchtvaartbeleid

27 830

Materieelprojecten

Nr. 1095

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 september 2023

Voor de bewaking en beveiliging van het Nederlandse luchtruim maakt Defensie gebruik van radarstations. Defensie doet dat zowel voor de nationale veiligheid als voor de integriteit van het NAVO-luchtruim. Met deze brief informeer ik u over de continuïteit van de radardekking voor luchtruimbewaking en -verdediging.

Continuïteit radardekking en vereiste interim maatregelen

Om ook in de toekomst het luchtruim adequaat te kunnen bewaken, is het oude Medium Power Radar (MPR-)station in Wier vervangen door een nieuw SMART-L radarstation (Noord) en wordt het MPR-radarstation in Nieuw-Milligen vervangen door een SMART-L radarstation in Herwijnen (Zuid). Verschillende factoren hebben geleid tot vertragingen in de vervanging van beide radarstations, waardoor het niet meer mogelijk is om de overgang van de oude naar de nieuwe radarstations volledig op elkaar aan te laten sluiten. Om de continuïteit van de radardekking toch te kunnen garanderen, zijn verschillende interim maatregelen onderzocht, zoals aangekondigd in mijn brief van 3 juni 2022 (Kamerstukken 31 936, 36 124 en 27 830, nr. 940). Door het nemen van interim maatregelen kan Defensie, ondanks een beperking in radardekking, een periode van nagenoeg geen radardekking in het noorden en later in het zuiden van Nederland voorkomen.

Continuïteit Noord-Nederland

Het MPR-radarstation in Wier is reeds vervangen door een SMART-L radarstation. Het radarstation voldoet op dit moment niet aan de geldende geluidsnormen voor de avond- en nachturen en zou daarom alleen overdag aan mogen staan. Vanwege de verslechterde veiligheidssituatie in Europa is dit SMART-L radarstation sinds maart 2022 toch 24/7 in gebruik. Om geluid-reducerende maatregelen (een koepel en aangepaste aandrijving) te realiseren wordt het radarstation tussen oktober 2023 en maart 2024 verbouwd en daarvoor tijdelijk uit gebruik genomen.

Om de verbouwingsperiode te overbruggen, kiest Defensie voor de inzet van de NAVO *Deployable Air Defence Radar* (DADR-)capaciteit op vliegbasis Leeuwarden. De NAVO DADR is toegezegd in de periode van oktober 2023 tot en met maart 2024 en is inmiddels al gearriveerd op de vliegbasis. Met deze interim maatregel voorkomt Defensie de afwezigheid van een noordelijke radar en borgt daarmee een basis radardekking in het noordelijke verantwoordelijkheidsgebied in deze periode. De NAVO DADR is niet geschikt als structureel alternatief, de radar biedt een basis radardekking tijdens deze interim periode. De benodigde vergunning wordt momenteel door Defensie samen met de Inspectie Leefomgeving en Transport afgestemd.

In onderstaande tabel 1 is de beschikbaarheid van de interim en structurele radarsystemen voor het noordelijk deel van het luchtruim in beeld gebracht.

Tabel 1 Continuïteit Noord: indicatieve beschikbaarheid SMART-L radar en interim maatregel Noord

	2023			2024				2025				2026			
	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
SMART-L Noord/Wier															
NAVO DADR Wier															

Continuïteit Zuid-Nederland

Het zuidelijke MPR-radarstation in Nieuw Milligen is zoals bekend sterk verouderd. Om verschillende redenen neemt het risico op uitval toe. Op basis van actuele informatie gaat Defensie er momenteel van uit dat het MPR-radarstation in Nieuw Milligen blijft werken tot en met het eerste kwartaal van 2024, al kan dit ook langer of korter zijn vanwege onverwachte uitval van onderdelen. Het SMART-L radarstation in Herwijnen neemt, volgens planning vanaf eind 2026, de taak van het MPR-radarstation over. Dit betekent dat zonder interim maatregelen een significant verlies van radardekking ontstaat in het zuidelijke verantwoordelijkheidsgebied tussen april 2024 en eind 2026.

Defensie schaft daarom de Groundmaster 400a (GM400a) radar aan en gebruikt deze als interim maatregel om dit gat in de radardekking in het zuidelijke verantwoordelijkheidsgebied zo goed mogelijk te overbruggen. Hoewel de GM400a radar significant minder radardekking biedt dan de SMART-L, is deze het best haalbare tijdelijke alternatief. De GM400a wordt geplaatst op militair terrein in Nieuw Milligen omdat de locatie en de benodigde randvoorwaarden beschikbaar zijn voor de gestelde termijn. Dit is niet het geval voor de locatie Herwijnen.

De GM400a is volgens plan vanaf het derde kwartaal van 2024 beschikbaar. Defensie heeft de NAVO verzocht om de NAVO DADR na inzet op Leeuwarden te verplaatsen naar het militair terrein in Nieuw Milligen, om in het tweede kwartaal van 2024 radardekking te verzorgen in het zuidelijke deel van het luchtruim. De NAVO beziet op dit moment of dat mogelijk is. De continuïteit van de radardekking voor Zuid-Nederland in het tweede kwartaal van 2024 is daarmee nog onzeker. Defensie onderzoekt daarom wat de eventuele uiterste mogelijkheden zijn voor het verlengen van het gebruik van het MPR-radarstation en onderzoekt verdere mogelijkheden voor het gebruiken van radarcapaciteiten van bondgenoten. Zodra er duidelijkheid is omtrent de continuïteit van de radardekking in het tweede kwartaal van 2024, zal ik daar de Kamer over informeren.

In onderstaande tabel 2 is de verwachte beschikbaarheid van de interim en structurele radarsystemen voor het zuidelijke deel van het luchtruim in beeld gebracht.

Tabel 2 Continuïteit Zuid: indicatieve beschikbaarheid radarsystemen en interim maatregelen Zuid

	2023			2024				2025				2026			
	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
MPR Nieuw-Milligen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
SMART-L Zuid/Herwijnen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Groundmaster Nieuw Milligen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
NAVO DADR of alternatief	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Op basis van de huidige plannen is het aannemelijk dat Defensie met een basis radardekking, haar luchtruimbewaking en -verdedigingstaken in het noordelijke en zuidelijke deel van het luchtruim waarborgt. De planning is krap, maar lijkt voorsnog haalbaar. Voor onze nationale veiligheid en uitvoering van de bondgenootschappelijke taken blijft het noodzakelijk om de 24/7 inzet van de SMART-L radarstations in Wier en Herwijnen zo spoedig mogelijk te realiseren.

Contact met de omgeving

Defensie is in contact met belanghebbenden in de omgeving van de verschillende locaties en heeft hen geïnformeerd over de plannen voor de bewaking en beveiliging van het Nederlandse luchtruim.

Met de geplande verbouwing van het SMART-L radarstation in Wier verwacht Defensie aan de geluidsnorm te gaan voldoen en de daarmee gepaarde geluidsoverlast weg te nemen. Zoals in deze brief beschreven, is sinds maart 2022 sprake van geluidsnormoverschrijding en -overlast. Voor het begrip van de omwonenden en het dulden van de impact op hun leefomgeving, heb ik in het verleden persoonlijk mijn dank uitgesproken aan de omwonenden. Defensie zal daarom in samenspraak met de Kerngroep Wier als blijk van waardering een financiële bijdrage leveren aan een project in het kader van energietransitie ten behoeve van het dorp Wier. Met deze blijk van waardering wordt de geluidshinder niet weggenomen, maar maakt Defensie een gebaar om dankbaarheid te tonen voor het begrip van de inwoners van Wier.

Tot slot

Hoewel de radardekking de komende periode verminderd zal zijn ten opzichte van de gewenste toekomstige dekking met twee SMART-L radarstations, bieden de verschillende interim maatregelen het best haalbare alternatief voor een basis radardekking. Verminderde radardekking is onwenselijk, maar het alternatief – geen radardekking – is geen optie.

Defensie zet daarom alles op alles om de interim maatregelen zo spoedig mogelijk te realiseren en de omwonenden in de omgeving van de inzetlocaties zo goed mogelijk over de voortgang te informeren.

De Staatssecretaris van Defensie,
C.A. van der Maat